निरीक्षक/अधिक्षक, दिव्यांग संस्था, गट-ब
सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग
Inspector/Superintendent, in the Institutes for Disabled Persons, Group-B
Social Justice and Special Assistance Department

परीक्षेचे टप्पे:- १) लेखी परीक्षा- २०० गुण २) मुलाखत - ५० गुण

-: परीक्षा योजना :-

विषय व सांकेतांक (११०१)	माध्यम	प्रश्नसंख्या	गुण	कालावधी	दर्जा	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरुप
मराठी	मराठी	१००	२००	एक तास	बारावी	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी
विषयाशी / विभागाशी संबंधित घटक					पदवी	

अ) नकारात्मक गुणदान -

१) प्रत्येक चुकीच्या उत्तराकरीता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/ कमी करण्यात येतील.
२) एखाद्या प्रश्नाची एकापेक्षा अधिक उत्तरे दिली असल्यास अथवा ज्या उमेदवाराने उत्तरपत्रिकेत पूर्ण वर्तुळ चिन्हांकित केले नसेल अशा प्रश्नाचे उत्तर चुकीचे समजण्यात येऊन त्या प्रश्नाच्या उत्तराकरीता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/कमी करण्यात येतील.
३) वरीलप्रमाणे कार्यपध्दतीचा अवलंब करताना एकूण अंतिम गुणांची बेरीज अपूर्णांकात आली तरीही ती अपूर्णांकातच राहील व पुढील कार्यवाही त्याच्या आधारे करण्यात येईल.
४) एखाद्या प्रश्नाचे उत्तर अनुत्तरित असेल तर, अशा प्रकरणी नकारात्मक गुणांची पध्दत लागू असणार नाही.

ब) अंतिम गुणवत्ता यादी ही वस्तुनिष्ठ परीक्षेतील व मुलाखतीतील एकत्रित गुणांवर आधारीत राहील.

-: अभ्यासक्रम :-

विषयाशी/विभागाशी संबंधित घटक यामध्ये खालील घटक व उपघटकांचा समावेश असेल.

अनु क्रमांक	घटक व उपघटक
१	**मराठी** - सर्वसामान्य शब्दसंग्रह, वाक्यरचना, व्याकरण, म्हणी व वाक्प्रचार यांचा अर्थ आणि उपयोग इ.
२	**माहिती व संज्ञापन तंत्रज्ञान** - माहिती तंत्रविज्ञानाचा अर्थ, संकल्पना फायदे-तोटे, व्याप्ती, माहिती-तंत्र विज्ञानातील संक्षिप्त रुपे व परिभाषा, इंटरनेटचा उपयोग, माहिती व तंत्रज्ञान कायदा, २०००, संगणक ऑपरेटिंग सिस्टिम
३	**दिव्यांग कल्याण प्रशासन** - दिव्यांग निवासी संस्था व्यवस्थापन, भोजन व निवास सुविधा व्यवस्थापन, निवासी संस्थांमधील आपत्ती व्यवस्थापन, मुलींच्या सुरक्षितता बाबत उपाययोजना व खबरदारी, प्रथमोपचार
४	**निवासी संस्था बांधकाम तंत्रज्ञान** - पर्यावरण स्नेही बांधकाम तंत्रज्ञान, दिव्यांगांसाठी सहज सुलभ संचार व्यवस्था
५	**निवासी संस्थांमधील विद्यार्थ्यांची शैक्षणिक प्रगती व सर्वांगीण विकास** - स्वयंशिस्त, बंधुभाव, सकारात्मक विचारसरणी, सद्सदविवेकबुध्दी या गुणांची जोपासना, व्यसनमुक्ती, दिव्यांगांसाठी पूरक साधने, क्रीडा साधने, विशेष भाषा व लिपी यांचे महत्व, अँटी रॅगिंग कायदा
६	**सामान्य विज्ञान** - अनुवंश शास्त्र, अनुवंशिक आजार, दिव्यांगत्व प्रतिबंध उपक्रम, दिव्यांगासाठी उपयुक्त भौतिकोपचार, शस्त्रक्रिया व तंत्रज्ञान, मूलभूत तसेच दिव्यांगासाठी उपयुक्त संगणक तंत्रज्ञान, दिव्यांगांसाठी देश विदेशातील संशोधन
७	**आरोग्य व पोषक आहार — (Health and Nutrition)** चौरस आहार, आरोग्य, विद्यार्थी वाढीच्या अवस्था, किशोर/पौंगडावस्थातील शारीरिक व मानसिक बदल, वैयक्तिक व परिसर स्वच्छता, अन्न सुरक्षा व मानदे अधिनियम २००६ व नियम २०११

८	**भारतीय राज्यव्यवस्था, कल्याणकारी राज्य व कल्याणकारी कायदे -** भारतीय राज्य घटना (प्रास्ताविका, मूलभूत हक्क विशेषत: समानतेचा हक्क, मार्गदर्शक तत्वे, मूलभूत कर्तव्ये, पंचायत राज व्यवस्था) दिव्यांग व्यक्ती अधिनियम २०१६ (PWD Act 2016) राष्ट्रीय न्यास अधिनियम १९९९, महिलांच्या सुरक्षिततेसाठी कायदे, आईवडिल व ज्येष्ठ नागरिकांच्या चरितार्थ व कल्याणासाठी अधिनियम
९	**भारतीय सामाजिक समस्या कारणे व उपाय -** दिव्यांग, मागासवर्गीय व गरिबांच्या समस्या व उपाय दिव्यांगांचे सक्षमीकरण, दिव्यांगासाठी स्वयं रोजगार/रोजगार निर्मिती शेतकरी, भूमिहीन शेतमजूर यांच्या समस्या व उपाय, महिलांच्या समस्या व उपाय महिलांचे सक्षमीकरण
१०	**आधुनिक भारताचा विशेषत: महाराष्ट्राचा इतिहास -** ग्रामीण समाजजीवन, बलुतेदारी पध्दत, जमीन धारणा मधील असमानता, विविध पध्दती जमीनदारी, रयतवारी, महालवरी, खोती पध्दत, स्वतंत्र भारतातील जमीन मालकी सुधारणा उपक्रम, भूदान चळवळ, समाजसुधारक व मान्यवरांचे कार्य :- शिक्षण, निवासी संस्था व दिव्यांग कल्याण
११	**भारताचा विशेषत: महाराष्ट्राचा भूगोल -** हवामान बदल, कारणे परिणाम व उपाय, नैसर्गिक व मानव निर्मित आपत्तींचे परिणाम व व्यवस्थापन, जैव विविधता
१२	**भारतीय अर्थव्यवस्था -** आर्थिक विकास व नियोजन – पंचवार्षिक योजनाचा इतिहास, निती आयोग व राष्ट्रीय विकास परिषद, सूक्ष्म नियोजन, बेरोजगारी, कौशल्य विकास व स्वयंरोजगार, शाश्वत विकास
१३	चालू घडामोडी, दिव्यांग कल्याणार्थ यशोगाथा, राष्ट्रीय स्तरावरील दिव्यांग कल्याणार्थ पुरस्कार प्राप्त स्थानिक स्वराज्य संस्था उदा. रायगड व अकोला जिल्हा परिषद, नवी मुंबई महानगरपालिका यांचे कार्य, पॅराऑलिम्पिक मधील खेळाडू तसेच विविध दिव्यांग व्यक्ती यांच्या यशोगाथा
१४	सामाजिक संरक्षण योजना उदा. महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजना
१५	बुद्धिमत्ता चाचणी व सामान्य गणित, तर्कसंगत कारण मीमांसा (Analytical and Logical reasoning)

दिनांक – १० मे, २०२४

अवर सचिव
महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग